

CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VIỆC QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG PHÒNG, CHỐNG BẠO LỰC HỌC ĐƯỜNG Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG TRONG BỐI CẢNH ĐỔI MỚI GIÁO DỤC

Trương Đình Bảo Hương
Trường Đại học Sài Gòn

Tóm tắt: Khắc phục bạo lực học đường là một trong những vấn đề có ý nghĩa hết sức cấp thiết, liên quan đến sự hình thành và phát triển nhân cách của học sinh, đặc biệt là học sinh THPT. Nhiều tác động từ sự bùng nổ mạng xã hội đang tác động tiêu cực đến việc khắc phục tình trạng này trong các nhà trường hiện nay, đòi hỏi phải có các giải pháp quản lý hữu hiệu từ các cấp quản lý giáo dục. Để nghiên cứu thực trạng và đề xuất các biện pháp quản lý cho từng địa bàn cụ thể, bài báo trình bày tóm tắt cơ sở lý luận về việc quản lý hoạt động này ở trường trung học phổ thông trong bối cảnh đổi mới giáo dục.

Từ khóa: Cơ sở lý luận, Quản lý, bạo lực học đường, trung học phổ thông.

THEORETICAL BASIS FOR THE MANAGEMENT OF SCHOOL VIOLENCE PREVENTION IN UPPER SECONDARY SCHOOLS IN THE CONTEXT OF EDUCATIONAL REFORM

Truong Dinh Bao Huong
Saigon University

Abstract: Addressing school violence is an urgent issue with profound implications for the formation and development of students' personalities, especially those in upper secondary schools. The explosion of social media has posed increasing challenges in resolving this issue within schools, necessitating effective management solutions from educational administrators. In order to investigate the current situation and propose appropriate management measures for specific localities, this article presents a theoretical overview of managing school violence prevention activities in upper secondary schools within the context of educational reform.

Keywords: Theoretical basis, management, school violence, upper secondary schools.

Nhận bài: 18/05/2025

Phản biện: 18/06/2025

Duyệt đăng: 23/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Cùng với sự phát triển của Văn hoá – xã hội hiện nay, học sinh có điều kiện thuận lợi để học tập, vui chơi nhưng đồng thời cũng chịu ảnh hưởng của rất nhiều yếu tố gây nên những hành vi sai lệch, phá vỡ những giá trị đạo đức và chuẩn mực xã hội. Tuy nhiên, trong bối cảnh hội nhập quốc tế về kinh tế, chính trị, văn hoá như hiện nay, các giá trị trên dường như đang bị xuống cấp, thể hiện qua những hành vi bạo lực trong nhà trường. Bạo lực học đường là một trong những vấn đề có ý nghĩa hết sức cấp thiết, liên quan đến sự hình thành và phát triển nhân cách của học sinh, đặc biệt là học sinh THPT.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

2.1.1. Bạo lực học đường

Tác giả Đỗ Thị Ngọc Khanh thì cho rằng bạo lực học đường là những hành vi cố ý, sử dụng vũ lực, quyền uy của học sinh hoặc giáo viên đối với những học sinh, giáo viên hoặc những người khác và ngược lại. “Đó có thể là những hành vi bạo lực về thể xác, bạo lực về tinh thần, bạo lực về tình

duy, bạo lực ngôn ngữ, những bắt ép về tài chính hoặc những hành vi khác có thể gây ra những tổn thương về mặt tinh thần hoặc thể xác của người bị hại”. (Đỗ Thị Ngọc Khanh, 2014).

2.1.2. Phòng, chống bạo lực học đường

Phòng, chống bạo lực học đường là nhiệm vụ của các cấp, các ngành, các địa phương, của toàn xã hội, trong đó nhà trường có vị trí quan trọng hàng đầu, là lực lượng chủ công trong tuyên truyền, giáo dục học sinh, hướng dẫn gia đình và tổ chức phối hợp các lực lượng trong xã hội tham gia. Điều 6 của Quy định của Chính phủ về môi trường giáo dục cũng xác định: Phòng, chống bạo lực học đường bao gồm “biện pháp phòng ngừa bạo lực học đường”, “biện pháp hỗ trợ người học có nguy cơ bị bạo lực học đường” và “biện pháp can thiệp khi xảy ra bạo lực học đường” (Chính phủ, 2017).

2.1.3. Hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

Điều 6 của Quy định của Chính phủ về Môi trường giáo dục cũng xác định: Phòng, chống bạo lực học đường bao gồm “biện pháp phòng ngừa

bạo lực học đường”, “Biện pháp hỗ trợ người học có nguy cơ bị bạo lực học đường” và “Biện pháp can thiệp khi xảy ra bạo lực học đường”. Phòng, chống bạo lực học đường là phòng ngừa, phát hiện, ngăn chặn nguy cơ bạo lực học đường để không xảy ra và can thiệp, xử lý kịp thời khi xảy ra bạo lực học đường.

2.1.4. Mục tiêu hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

Nhằm mục đích ngăn chặn GV và HS có những thái độ, hành vi sai lệch với chuẩn mực xã hội, giữ cho môi trường giáo dục lành mạnh, nhằm thực hiện phong trào “Xây dựng trường học thân thiện, học sinh tích cực” đạt hiệu quả, góp phần hoàn thành mục tiêu giáo dục của Đảng và Nhà nước ta trong giai đoạn công nghiệp hóa, hiện đại hóa của đất nước.

Giúp những học sinh có hành vi lệch chuẩn nhận thức được hành vi sai trái của mình, tự giác sửa chữa lỗi lầm, hình thành những thái độ, hành vi hợp chuẩn. Điều này mang lại lợi ích cho gia đình, nhà trường và xã hội bớt đi những bất ổn tiềm ẩn sau này. Góp phần xây dựng niềm tin của phụ huynh học sinh, gia đình học sinh vào nhà trường. Đồng thời phòng ngừa bạo lực học đường góp phần tạo niềm tin trong xã hội, bởi trật tự, an toàn trong xã hội được bảo đảm, giảm đi nỗi bức xúc của dư luận, nhân dân tin tưởng ở môi trường giáo dục thân thiện, con người thực sự được rèn luyện trở thành người có tài, có đức, có nhân cách.

2.1.5. Nội dung hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

CBQL bao gồm thành viên Ban Giám hiệu nhà trường, CBQL các bộ phận trong trường (phụ trách các tổ chuyên môn, tổ văn phòng), cán bộ phụ trách đoàn thể (Công đoàn, Đoàn Thanh niên, Đội Thiếu niên),...; GV bao gồm GV chủ nhiệm và GV bộ môn. NV bao gồm những người làm công tác văn phòng, bảo vệ, y tế, NV vệ sinh,... Tất cả hợp thành tập thể nhà trường.

Việc tuyên truyền, bồi dưỡng cho tập thể nhà trường để thực hiện tốt phòng, chống bạo lực học đường bao gồm các nội dung sau đây:

Bồi dưỡng đạo đức nghề nghiệp cho CBQL, GV, NV. Đạo đức nghề nghiệp được quy định cụ thể trong Chuẩn hiệu trưởng, Chuẩn nghề nghiệp GV cơ sở giáo dục PT, trong các văn bản liên quan đến mã số và tiêu chuẩn chức danh NV làm việc trong cơ sở giáo dục PT. Tập thể nhà trường với đạo đức nghề nghiệp vững vàng sẽ có bản lĩnh, sức mạnh tinh thần vượt qua các tình huống khó

khăn, ứng xử văn hóa và chuẩn mực với đồng nghiệp, HS và cha mẹ học sinh (CMHS).

Tuyên truyền cho CBQL, GV, NV về tác hại, hậu quả của bạo lực học đường và trách nhiệm của bản thân trong việc không gây ra bạo lực học đường, sử dụng các phương pháp giáo dục tích cực, không bạo lực với HS; trách nhiệm phát hiện, thông báo, tố giác, ngăn ngừa bạo lực học đường.

Trang bị cho CBQL, GV, NV kiến thức, kỹ năng về phòng, chống bạo lực học đường: các nguyên nhân có thể dẫn đến bạo lực học đường; các biểu hiện; các cách thức phát hiện; cách ứng phó, xử lý và can thiệp của người lớn...

HS là đối tượng hoặc chủ thể của bạo lực học đường, vì thế, nhà trường cần đặc biệt chú trọng thực hiện tuyên truyền và giáo dục HS về phòng, chống bạo lực học đường. Nội dung tuyên truyền, giáo dục HS bao gồm: Tuyên truyền cho HS về tác hại, hậu quả của bạo lực học đường và trách nhiệm trong việc phát hiện, thông báo, tố giác, ngăn ngừa hành vi bạo lực học đường; Trang bị cho HS kiến thức, kỹ năng về phòng, chống bạo lực học đường; kiến thức và kỹ năng tự bảo vệ; Công khai đến HS các kênh tiếp nhận thông tin về bạo lực học đường (hộp thư góp ý, đường dây nóng, email,...).

CMHS là lực lượng quan trọng tham gia và hỗ trợ nhà trường phòng, chống bạo lực học đường. Vì thế, việc tuyên truyền cho CMHS cần được nhà trường quan tâm thực hiện, với nội dung chính là: Tuyên truyền cho CMHS về tác hại, hậu quả của bạo lực học đường và trách nhiệm phát hiện, thông báo, tố giác, ngăn ngừa hành vi bạo lực học đường; Xây dựng và công khai đến CMHS các kênh tiếp nhận thông tin về bạo lực học đường.

Đối với chính quyền địa phương và các cơ quan, tổ chức bên ngoài nhà trường

Nhà trường cũng cần thực hiện công tác tuyên truyền đến người dân địa phương và các tổ chức xã hội như Hội Phụ nữ, Hội khuyến học,... về tác hại, hậu quả của bạo lực học đường và trách nhiệm phát hiện, thông báo, tố giác, ngăn ngừa bạo lực học đường; xây dựng và công khai các kênh tiếp nhận thông tin về bạo lực học đường. Ngoài ra, nhà trường cần hợp tác với chính quyền địa phương và các cơ quan liên quan như công an, truyền thông..., bàn bạc trước các biện pháp phối hợp khi cần can thiệp, xử lý bạo lực học đường.

2.1.6. Hoạt động xây dựng môi trường an toàn, lành mạnh, thân thiện trong nhà trường

Việc xây dựng môi trường giáo dục an toàn,

lành mạnh, thân thiện là nhiệm vụ quan trọng của nhà trường để bạo lực học đường không có cơ hội xảy ra; hoạt động này nhằm phòng ngừa, giảm thiểu bạo lực học đường một cách lâu dài và bền vững. nhà trường cần thực hiện tốt 3 việc cơ bản là: xây dựng và triển khai Bộ quy tắc ứng xử; tổ chức triển khai công tác tư vấn tâm lý trong trường; phối hợp với gia đình và các tổ chức đoàn thể trong xây dựng môi trường giáo dục.

Hoạt động xử lý bạo lực học đường

Phòng ngừa tốt có thể giảm thiểu bạo lực học đường; tuy nhiên, nhà trường cũng cần chuẩn bị và kịp thời ứng phó khi bạo lực học đường xảy ra.

Đánh giá sơ bộ về mức độ tổn hại của người học; thực hiện ngay các biện pháp trợ giúp, chăm sóc y tế, tư vấn đối với HS bị bạo lực; theo dõi, đánh giá sự an toàn của HS; phối hợp tốt với gia đình trong chăm sóc và hỗ trợ HS; trường hợp vụ việc vượt quá khả năng giải quyết của nhà trường thì phải thông báo kịp thời với cơ quan công an, chính quyền địa phương và các cơ quan liên quan để phối hợp xử lý theo quy định của pháp luật.

2.2. Quản lý hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

2.2.1. Khái niệm quản lý hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

Quản lý: Theo tác giả Bùi Đức Tú, quản lý là hoạt động điều khiển bằng việc lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra của con người lên một hệ thống nhằm đạt được các mục tiêu đề ra của hệ thống đó (Bùi Đức Tú, 2024).

Quản lý hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông: QL hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường THPT là tập hợp các tác động của chủ thể QL nhà trường (hiệu trưởng) đến hoạt động phòng, chống bạo lực học đường, thông qua các chức năng lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo và kiểm tra công việc của các thành viên trong nhà trường, để đạt được mục tiêu phòng, chống bạo lực học đường mà nhà trường THPT đề ra.

2.2.2 Tầm quan trọng của quản lý hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

Quản lý hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường THPT là một vấn đề rất quan trọng và cần được đặc biệt chú trọng. Bảo vệ an toàn, sức khỏe và sự phát triển của HS là một trong những lý do then chốt để quản lý tốt hoạt động phòng, chống bạo lực học đường. bạo lực học đường có thể gây ra những tác hại nghiêm

trọng về thể chất, tinh thần và sự phát triển toàn diện của các em HS. Quản lý hiệu quả các hoạt động phòng, chống bạo lực sẽ giúp bảo vệ an toàn và sức khỏe cho HS, tạo điều kiện để các em phát triển an toàn, lành mạnh.

Xây dựng kế hoạch hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông: Xây dựng kế hoạch hoạt động tuyên truyền, giáo dục của nhà trường về phòng, chống bạo lực học đường là xác định mục tiêu, xác định từng bước đi (nội dung, phương pháp, hình thức thực hiện), các nguồn lực (nhân sự, tài chính, cơ sở vật chất), thời gian thực hiện hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường. Trong xây dựng kế hoạch hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường, hiệu trưởng cần quan tâm toàn diện các mặt sau đây:

Xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện trong nhà trường: Để xây dựng môi trường giáo dục tốt đẹp thuận lợi cho phòng, chống bạo lực học đường, nhà trường cần thực hiện tốt ba việc cơ bản là: xây dựng và triển khai Bộ quy tắc ứng xử, tổ chức triển khai công tác tư vấn tâm lý trong trường, phối hợp với gia đình và các tổ chức đoàn thể trong xây dựng môi trường giáo dục. Hiệu trưởng QL hoạt động xây dựng môi trường giáo dục an toàn, lành mạnh, thân thiện chính là thực hiện các chức năng QL đối với các công việc cụ thể nói trên.

Xây dựng kế hoạch/kịch bản ứng phó: Xây dựng kế hoạch thực hiện hoạt động xử lý bạo lực học đường chính là xây dựng kịch bản ứng phó trong trường hợp có nguy cơ xảy ra hoặc thật sự xảy ra bạo lực học đường. Trong kế hoạch, kịch bản ứng phó này cũng cần xác định mục tiêu, nội dung và các phương án thực hiện, các nguồn lực (nhân sự, tài chính, cơ sở vật chất) để thực hiện. Xây dựng kế hoạch thực hiện hoạt động xử lý bạo lực học đường cần đầy đủ hai trường hợp sau: Xây dựng kế hoạch/kịch bản ứng phó trong trường hợp nguy cơ xảy ra bạo lực học đường; Xây dựng kế hoạch/kịch bản ứng phó trong trường hợp xảy ra bạo lực học đường

Tổ chức hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông

Hiệu trưởng trường PT thực hiện chức năng tổ chức trong QL hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường tức là phân công trách nhiệm cụ thể cho các thành viên trong ban giám hiệu, đội ngũ tổ trưởng chuyên môn, GV chủ nhiệm, GV bộ môn, nhân viên,...; xác định

các mối quan hệ QL và phối hợp trong thực hiện nhiệm vụ tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường.

Trong thực hiện chức năng tổ chức thực hiện hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường, hiệu trưởng cần chú trọng: Phân công nhân sự rõ ràng để thực hiện kế hoạch tuyên truyền, bồi dưỡng đối với CBQL, GV, NV; Phân công nhân sự rõ ràng để thực hiện kế hoạch tuyên truyền, giáo dục đối với HS; Phân công nhân sự rõ ràng để thực hiện kế hoạch tuyên truyền đối với CMHS; Phân công nhân sự rõ ràng để thực hiện kế hoạch tuyên truyền đối với địa phương và các cơ quan, tổ chức bên ngoài.

Chỉ đạo hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông: Chỉ đạo hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường tức là điều hành, hướng dẫn sao cho các bộ phận và cá nhân thực hiện tốt trách nhiệm được phân công trong hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường. Hiệu trưởng cần chú trọng: Chỉ đạo, hướng dẫn cụ thể về nội dung, hình thức tuyên truyền, giáo dục đối với HS; Chỉ đạo, hướng dẫn cụ thể về nội dung, hình thức tuyên truyền đối với CMHS; Chỉ đạo, hướng dẫn cụ thể về nội dung, hình thức tuyên truyền đối với địa phương và các

cơ quan, tổ chức bên ngoài.

Kiểm tra, đánh giá hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở trường trung học phổ thông: Kiểm tra hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường tức là kiểm tra việc thực hiện trách nhiệm được phân công của các bộ phận và cá nhân trong hoạt động tuyên truyền, giáo dục về phòng, chống bạo lực học đường, bao gồm: Kiểm tra chặt chẽ việc tuyên truyền, bồi dưỡng đối với CBQL, GV, NV; Kiểm tra chặt chẽ việc việc tuyên truyền, giáo dục đối với HS; Kiểm tra chặt chẽ việc tuyên truyền đối với CMHS; Kiểm tra chặt chẽ việc tuyên truyền đối với địa phương và các cơ quan, tổ chức bên ngoài

III. KẾT LUẬN

Thực hiện phòng, chống bạo lực học đường trong nhà trường cần có sự tham gia đồng bộ của toàn thể tập thể sư phạm nhà trường; có sự phối hợp chặt chẽ với gia đình, các tổ chức đoàn thể, địa phương và các cơ quan, tổ chức bên ngoài nhà trường. Nhà trường cần đảm bảo các điều kiện về nhân sự, cơ sở vật chất và tài chính để thực hiện tốt hoạt động phòng, chống bạo lực học đường. Những vấn đề lý luận này là căn cứ để tiến hành tổ chức khảo sát, đánh giá thực trạng và đề xuất các biện pháp QL hoạt động phòng, chống bạo lực học đường ở các trường THPT.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017c). Thông tư số 31/2017/TT-BGDĐT ngày 18/12/2017 *Hướng dẫn thực hiện công tác tư vấn tâm lý cho học sinh trong trường phổ thông*.
- [2]. Bùi Đức Tú (2024). *Quản lý nhà nước về giáo dục*. Giáo trình mã số: GT 2023-06, p12. Trường Đại học Sài Gòn
- [3]. Đỗ Thị Ngọc Khanh (2014). *Một số yếu tố chi phối bạo lực học đường nhìn từ góc độ hành vi*. Tạp chí Tâm Lý Học, số 11-11/2014, Hà Nội